

DIARI DE BUJA

MARÇ, 1982

BOLLETI INFORMATIU DE L'OBRA CULTURAL BALEAR PER ALS SOCIS
DELEGACIO DE BUGER: Carrer Major, 4, 1.er

CAPÇALERA

L'actual ofensiva del liberalisme

El fet és ben constatable: hi ha una ofensiva del liberalisme a tots els nivells. Els governs de Reagan, de la senyora Thatcher i del con sud d'Amèrica llatina propugnen el liberalisme per tal de sortir de la crisi. Els diaris dediquen pàgines i pàgines a defensar o atacar (més rarament) aquesta ideologia. Després hi ha els clubs liberals que s'han organitzat a tot l'Estat i, més a prop nostre, les III Jornades que la Delegació Diocesana d'Acció Social ha dedicat al tema.

El liberalisme va néixer com a reacció contra el règim feudal i les monarquies absolutistes. Es va anar congriant amb els il·lustrats del segle XVIII (Voltaire, Rousseau, Kant, etc.), prengué cos amb la Revolució francesa i esclatà en la revolució industrial que tengué lloc a Anglaterra. Tanmateix el beneficiari no fou el poble en general —que ara es veia sotmès al patró en lloc del senyor feudal— sinó algunes capes privilegiades que es designen amb el nom de burgesia. El nom de liberalisme ve de la paraula llibertat.

Diguem de seguida que l'embestida que torna fer el liberalisme en nom de la llibertat és un fet molt ambigu i que necessita matisar ampliament. Es veu que el liberal fa bandera de la tolerància, la llibertat de pensament, la humanització del codi penal i el debat polític. Des d'aquesta òptica difícilment se li podrà retreure res a la ideologia liberal.

Però baix el concepte de llibertat política i cultural vol fer-hi passar també la llibertat econòmica, la bondat de la qual ja és molt més discutible. Perquè això significa declarar-se favorable al joc espontani de les forces econòmiques. Que cadascú inverteixi en allò que li sembli i en les condicions que pugui. Així s'aconsegueix llum verda per a invertir en articles innecessaris o tal volta nocius i, el que és més greu, poder-ne pactar les condicions amb el treballador. Ara bé, ¿quines defenses té el que necessita un sou per sobreviure? ¿Quines condicions pot imposar? Pot rebutjar l'oferta? L'obrer no té altra sortida que la submissió. El liberalisme (que en el fons equival al capitalisme exasperat) opta a favor dels forts i contra els dèbils.

El liberalisme econòmic defensa un manifest darwinisme: la llei del més fort. L'Estat ha de deixar fer ("laissez faire, laissez passer", és una de les seves grans consignes). Els que tinguin més mitjans —intel·ligència, dotes físiques, salut, doblers— cal que s'enriqueixin més i més a despeses del que sigui i del qui sigui.

La llibertat que tant esgrimeix el liberalisme no deu ser massa convençuda quan mira amb mals ulls l'existència de sindicats i altres forces populars que s'han organitzat en nom de la mateixa llibertat que els liberals. Per altra banda, molt sovint la ideologia liberal es mostra incoherent. Hi ha Estats decidits per un liberalisme rígid en economia —països del con sud d'Amèrica llatina— que, però al mateix temps, governen amb mà de ferro. A la inversa, Estats del Nord d'Europa són ben respectuosos amb les llibertats polítiques i culturals i, no obstant això, tenen una molt considerable intervenció en l'economia del país.

Un altre slogan que pentina una mica el rostre ferotge del liberalisme és que qualsevol pot arribar a la cimera del poder polític i econòmic. Admetem que sigui així, encara que se'n podria parlar llargament sobre el tema. El cas és que certament no tothom hi pot arribar. La raó és ben senzilla: els béns econòmics són limitats; si algú els acapara, el veïnat passa necessitat.

Des d'un humanisme cristià està ben clar que el motor de la vida i la societat no es pot posar en l'incentiu del benefici econòmic exclusivament ni principalment. Ara bé, si es discuteix aquest postulat, es posa en qüestió el fonament mateix del liberalisme econòmic i el seu parent pròxim, el capitalisme. Un estó·nac cristià no pot —no hauria de poder— digerir l'individualisme, la insolidaritat, la poca sensibilitat pels marginats que es deriven del liberalisme econòmic.

Març 1982.

D'aquets ja en queden pocs.

CRIDA D'UN MALLORQUI D'ARREL

L'autonomia a les Illes

Hi ha molta gent despistada respecte al concepte autonòmic i de la conveniència o no d'obtenir una autonomia per a les Illes.

Diguem que AUTONOMIA per a un país o regió que pertany a un estat o també hi ha integrats altres països o regions, és la facultat de governar-se per lleis pròpies, lleis que s'han concertades entre el país autonòmic i l'estat on es troba integrat.

L'AUTONOMIA no suposa decretar normes o lleis sense cap limitació, en tal cas equivaldria a una plena sobirania i a la creació d'un nou estat.

A casa nostra hi ha gent que aspiren a una AUTONOMIA molt ampla, que ens permetés fer i desfer i dictaminar sense limitacions ni comptar amb les altres regions de l'estat. D'altres amb complexes d'inferioritat o d'incompetents es conformarien amb una AUTONOMIA molt limitada, que solament ens permetria dictaminar lleis de tipus folklòric.

Es indubtable que una AUTONOMIA equilibrada ha d'esser un gran benefici per a les Illes. Dins el camp que més ens convé, és dins el camp cultural i de l'ensenyament.

Durant tant anys de centralisme quasi bé ens han anulat la nostra personalitat. Als nostres atlots, a les escoles, els han parlat molt de Isabel i Fernando, de Pizarro i Hernán Cortés, d'El Cid Campeador, etc., i molt poc de Ramon Llull, de Tort Ballester, de Anselm Turmeda i de les pestes i misèries que sofriren els mallorquins segles enrera.

¿Què saben la gent de Madrid per dirigir i ensenyar a casa nostra? Han silenciats i desfigurats tant la Nostra Història!

¿Com poden copsar des de Madrid les nostres necessitats o conveniències dins el camp higiènic, agrícola, comercial, industrial, etc...?

Ara bé: si volem que l'AUTONOMIA sigui profitosa per el nostre país, no ha de tenir un caire polític determinat i no s'ha de permetre que els partits la mantinguin només en profit propi.

Quantes vegades hem vist com determinats partits polítics han rebutjat una proposició, no perquè no fos profitosa per al poble, la rebutgen per gelosia, perquè no eren ells els qui havien fet aquella proposició.

Un altre factor o condició de gran interès per que l'AUTONOMIA de les Illes no s'enfonsi, és que Mallorca no ha d'exercir un centralisme damunt les illes germanes, ni Palma damunt els pobles.

Es indubtable que si aconseguim una AUTONOMIA equilibrada i que fos respectada i estimada per polítics i ciutadans, en podríem treure un gran profit espiritual i material.

Si aprenem a respectar-nos i a estimar-nos una mica més, ho aconseguirem.

JOSEP FORTEZA REI

FAL·LERA

No fa gaires dies que havíem retut sentit homenatge al volgut amic que tan impensadament ens havia deixat, Llorenç Moyà i Gilbert de la Portella, el gran poeta de Robines, representant en el Teatre Principal de Palma la seva trilogia d'entremesos baix el títol "La importància de tenir un siurell", quan ens trobàrem el bon amic Pericas i jo i encetàrem conversa tenint la gentilesa de oferir-me un exemplar del "Diari de Buja", on feien llur recordança i també la del centenari del naixement d'un altre mallorquí de pro, el benvolgut i admirat Mossèn Llorenç Riber.

I de què podíem parlar dos "brusquers" com nosaltres? Ja vos ho imaginareu: de teatre. Parlant de nostre afició li contava que mos primers records se remontaven a la infantesa, quan als meus quatre..., cinc..., anys assistia a Son Servera de la mà del meu oncle avi Joan a la representació enmig de la plaça de "Els Reis", i com els papers eren representats de any en any per els mateixos actors, gent del poble, i sentia parlar aleshores que durant uns dies no hi havia qui es pogués atancar al que feia d'Herodes sense sortir-ne espolsat. I el mirava passar amb el seu caminar imperiós i la cara seriosa —que no era el seu natural—, de si més agradós. Era com un misteri que l'enrevoltava davant la meua mirada d'infant, era la màgia del teatre que ja me corprenia i que mai més m'ha deixat.

"Els Reis" que a molts de pobles se representaven i sempre pels fills del mateix poble, pens que tenien un immens poder de convocatòria, d'agermanament entre la gent de la mateixa contrada, molta de gent de pobles veinats acudien a veure la representació amb un interès vivíssim. S'hauria d'haver conservat com un tresor la tradició nostrada, que mai es devia haver perdut tal riquesa de sentiment i tal llaçada d'unió.

Miquel Pericàs me parlava també dels que es representaven a Búger i que des de fa anys no es fan, que al seu poble es posaven segons un manuscrit que pertany des de més de cent anys enrera a

"La importància de tenir un siurell".

la mateixa família; que un grup de bugerrons, amb l'enyorança de la saba de la terra, tenien gran il·lusió per tornar a reviuire l'espectacle que per tants d'anys va encantar els seus majors. Per què no, amics?

Aquí, a Palma, ja fa algun temps que un grup entusiasta el dia de Reis la posà en escena per alegria de grans i petits. Lloats sien!

Per cert, comentàvem en un dels darrers assajos que estam fent en vista a l'anada a Barcelona per representar al Teatre Romea l'obra villalonguiana "Mort de Dama", comentàvem deia amb la gran actriu Paquita Bover, que els seus companys de feina li feren notar que mantenia el "tipus" àdhuc a l'oficina i durant el dia a la temporada en què s'anava representant la peça teatral. Lo que me va fer recordar aquell actor serverí que sols ho era per unes hores, però, que a dins ell, sentia la transformació de la seva pròpia personalitat per assolir la identitat del personatge. Llavors, nina, ho presentia sense poder calibrar-ho; avui, actriu amb un gran carregament d'afició, puc fer meu tot aquell encisament que traspua el fet d'animar —donar ànima— a una criatura que clama per viure.

Búger, poble encara que petit per el nombre dels seus habitants, gran pel seu esperit, pels homes i dones que l'habiten, bé mereix seguir servant la tradició nostrada, la que està arrelada dins llurs terres i llurs fogars. Per sempre més siau lleials a voltros mateixos!

Març 1982

CATALINA VALLS

El ball de "Sant Jordi"

Una de les festes que pràcticament avui ha desaparescuda del nostre calendari, era la de Sant Jordi, la qual es celebrava el dia 23 d'abril. No era poca la devoció que els bugerrons tenien a n'aquest màrtir —patró de Catalunya— la qual ja es troba a les arrels de la primitiva Església, finals del segle XVI.

En el "Llibre de les Visites i Ordenacions a la Iglesia de Búger 1609-1712" trobam que el Doctor Sebastià Zennaro, Visitador General del Rdm. D. Juan de Santander, Bisbe de Mallorca, dia 26 de juny de 1634, efectuant la visita Pastoral, parla —a l'esmentat Llibre— de la capella de Sant Jordi, amb el seu altar i retaule o quadre. I a finals del segle XVII, anys 1680, En Joan Serralla i En Pere Capó Bombarda són els obrers de Sant Jordi.

A mesura que transcorregué el temps aquesta festa es va consolidant fins a arribar a adquirir caràcter especial, celebrant-la amb molta solemnitat, tant al carrer com a l'Església. El Llibre de l'Obreria de Sant Pere de mitjan segle XVIII fa referència al ball de Sant Jordi, el qual —per les entrades que tenia— es pot catalogar amb els balls més sonats de l'any, llevat del de les festes patronals de Sant Pere i Sant Marçal:

"Se fa carrech de los Obrers de Sant Jordi, sis lliuras quatre diners". (any 1796).

"Se fa carrech de Sant Jordi deu lliuras, tretxe sous y vuyt diners". (any 1797).

"Se fa carrech del Ball de Sant Jordi en catorze lliuras, vuyt sous". (any 1799).

El fet de celebrar-se aquesta festa a l'acabament de les tristes, austeres i doloroses setmanes de Quaresma, feia que el poble s'hi abocàs, doncs li caiien dues mesades enrera els balls dels Darrers dies i sabia que fins a Sant Pere no tornaria ballar.

Cap a mitjan segle XIX va decaient la festa de Sant Jordi i fins i tot a l'entorn de 1906 es suprimeix la capella de Sant Jordi per a donar pas a la del Cor de Jesús.

J. P. P.

La Quaresma a la fi del segle XIX i a la primaria del XX

segons Mn. ANTONI M.ª ALCOVER

Gràcies al llibre "Contarelles" de M. Alcover, segona edició 1915, que la Biblioteca "Les Illes d'Or" de l'Editorial Moll, l'any 1956 va extreure i publicà sota el títol "Corema, Setmana Santa i Pasco", avui els bugerrons ens en podem adonar com era la celebració d'aquell temps fort, religiosament parlant, com era la quaresma, Setmana Santa i Pàsqua, a l'acabament del segle passat i als inicis del present, quines costums tenien i la seva descripció folklòrica.

Encara que molt sovint Mn. Alcover la descriu d'una forma molt genèrica, no deixa de tan en tant particularitzar els trets típics de molts de pobles o viles; entre ells Búger no n'és una excepció.

A) La Quaresma:

Com arreu de la pagesia, la quaresma a casa nostra "es redueix a dijunar es qui no fan feina i n'han doblegats vint-i-un i no són arribats encara en es seixanta, a anar a sentir sermons a balquena, a decantar-se de certs divertiments que no fan gens de falta a ningú, a no menjar carn es qui no tenen butla, i a no tastar-ne es diven-dres baldament en tenguen".

A la setmana anterior a la Setmana Santa, això és la penúltima setmana de quaresma se li diu "setmana de Passió" o setmana de la Vera-Creu, ja que a les esglésies després de l'Ofici treuen la Vera-Creu tapada amb un vel morat, i

amb un bell acompanyament de llums, i canta qui canta, obrint sa processó ses "vexil·les", aquelles banderes que duen pintats tots els instruments de martiri de la Passió i Mort.

B) El dia dels Rams:

La diada del Ram, a més de la benedicció dels rams i l'Ofici, que sempre es fa el matí, té lloc "sa processó d'es Dotze Sermons"; en haver dinat la gent, com senten alçar ses campanes, s'entreguen a l'església; allà canten vespres i completes, i s'ordena sa processó d'es Dotze Sermons: surten de la sacristia es penitents, es trompeter, que du amb una mà una trompeta molt llarga i li fa pegar uns quants de quècs molt esglaiosos, i amb s'altra mà mena el Bon Jesús, fermat amb una corda pe's coll; i darrera el Bon Jesús, va N'Estiracadenes, que aguanta sa cadena que el Bon-Jesús duu la passada per sa cinta.

Aquests penitents reben diferents noms segons els pobles. Hi ha llocs que els diuen "caperutxes", a altres viles "careputxes", "cucuiques", "encapiro-nats". A Búger les diuen "jueus" (vulgarment "judíos").

A la cinquena estació un jueu se'n va a cercar es Mon-Cirineu, que sol estar amagat prop d'aquella estació, i compareix per ajudar en el Bon-Jesús a portar la creu. Sol anar vestit d'una manera molt extranya, amb la cara tapada perquè no la hi vegin i no distregui. "A on resultaa molt interessant

es Mon-Cirineu és a Búger, que du un mocador blanc embolicadot pe's cap, que li tapa sa cara, i llavò uns calçons de drap i un cassot (una espècie de camisa de drap que té s'ordir de fil blanc i es reblir de fil blavenc), amb una senaieta an es brçç plena de figues seques, n'escapolla qualcuna d'en tant en tant, i llavò una destral i un xerroc a sa cinta i una branca d'olivera dalt s'espata. Quan el conviden a ajudar an el Bon Jesús, tira sa branca damunt sa gent, i amb s'ui de sa destral pega uns quants cops a sa creu si és plena, i llavò l'embraona p'es cap de baix, i ja es partit darrera darrera el Bon Jesús fins que s'acaba sa processó".

C) La Setmana Santa:

Es la setmana que hi ha més coses que dir i que fer de tot l'any, i amb molta d'avantatge. No és gaire bo de fer, no, contar-ho tot; hi ha massa que contar.

Molts de conradors estan en la creença que es ploure dins la Setmana Santa és dolent pels sembrats i pels arbres.

A les cases solen emblanquinar la cuina aquests dies, per tenir-la blanca i polida per les festes.

"A totes les viles, i a Ciutat més que enlloc, casi tota aquesta setmana n'hi ha mercat, d'anyells, i es caps de casa hi acudeixen a mercadejar-ne i a comprar-ne, acompanyats de la gent menuda, que hi passen un gust que no és de dir de menar-se'n s'animaló a ca-seva i de treure'l llavò p'es carrer, fermadet amb una cordellina perquè no los fuja, i s'anyellet bela com un desesperat i s'al·lorea trujeja i cabuiteja i hi xala una cosa de no dir. Casi passen tant de gust de jugar amb s'anyellet com de menjar-se ses panades per Festes".

Tota aquesta setmana quasi no es canten altres cançons que les "Cançons de la Passió i Mort", i en sentiu per tot: per dins les cases, pel carrer, per dins les botigues, pels tais de dones que entrecaven pel camp o treuen herba del sembrat...

Es Fas:

"Té una importància major, sobretot per sa gent menuda que hi acudeix amb gram xam per fer-hi es renou i s'estabeig que pertoca, i fins i tot es que no pertoca, espesses vegades.

Es fas el fan en es moment precís d'acabar-se ses Laudes es Dimecres, Dijous i Divendres Sant horabaixa, i té una significació mística.

Lo més general entre s'al·lorea que va an es fas és anar-hi amb una "roncadora", més grossa o més menga segons s'al·lot o al·lota que la du, per allò que diu s'adagi: segons s'al·lot ses jugueta.

Hi ha viles que enlloc de roncadores duen "maçoles", "branques de fasser"... A Búger hi van amb fulles de "donarda".

RECORDS D'ANTANY

Treballadors de Ca's Mestrès.

(Any 1923).

"A Búger hi ha ademés es rumbo, que és unaa espècie de carretet que du un esbart de roncadors, posades de tal manera, que ses rodes, en moure-se, les fan sonar escandalosament, que no hi ha qui hi par d'es talabastaix que mouen. A Búger és tan gros rumbo, que hi calquen quatre o cinc al-lots, i el fan córrer p'es poble es Dimecres, Dijous i Divendres Sant, movent gran estabeig i bogiot".

Processó de la Sang:

La fan el Dijous Sant a vespre, i la solen fer a totes les Esglésies de la Pagesia.

A Búger "davant davant la Sang i a's mig de dues careputxes, va es qui es dia del Ram féu de Bon Jesús a sa processó d'es Dotze Sermons, i va vestit de lo mateix i portant la creu, i es Mon-Cirineu aidant-li a portar-la darrere; i dues cadenes que li rosseguen, ses careputxes les fan anar i venir a força de coces".

A molts de pobles per allà on passa la processó, totes les cases posen llums a les finestres d'abaix i en el portal: els qui tenen llumeneres, les posen a la finestra, i una canalobre a cada banda; a cases just hi ha dos canalobres o llumetes, i, si no hi ha finestra baixa, posen els llums dins la casa dalt un taula, a dalt la caixa si no tenen taula. "A Búger també són ben enginyosos per posar llums per allà on ha de passar sa processó d'es Dijous i d'es divendres Sant: p'es mig de la vilposen grans d'ordi; amb encruies d'un brec aficades a ses barres d'es gra d'ordi; i per ses foranes fan unes creus a ses enclertes de sa paret, i peguen foc an aquella rèina, que pren de lo millor i fa una claror deliciosa, i sobretot deixa anar una oloreta de rèina que embalsama. Mirau si ho són, de s'ui d'es vent aqueixs bujarrons! (avui dirfem bujarrons)".

Es sermó de Passió:

A quasi totes les esglésies de la Pagesia, la matinada del Divendres Sant solen fer un sermó llarguerut ferm, de tot lo que passà el Bon Jesús des de què els jueus l'anaren a prendre a l'Hort del Getsemani fins que Pilat li firmà sentència de mort.

Entre les tres i les quatre d'aquest dia, amb més o manco solemnitat, segons la devoció i els possibles dels qui ho manyuclen, es fa l'Endavallament; A Búger i un parell d'altres pobles el fan el vespre perquè la gent de feina hi pugua assistir.

D) Pàsqua

El Dissabte Sant ja no se compta quasi com a Setmana Santa, sinó com a Dissabte de Pasco. Tant és així que ningú li diu el Dissabte Sant, sinó el Dissabte de Pàsqua; i aqueix nom expressa la pura realitat, porque tot l'ofici d'aqueix dia ja és de la Resurrecció del Bon Jesús; tot ja és de Glòria i no dol ni tristor ni angúnia, com l'Ofici dels altres dies de Setmana Santa.

A aquest Ofici del Dissabte Sant té lloc la benedicció del foc nou, del ciri pasqual, també es beneix les aigües de les Fonts del Baptisme. Llesta la benedicció s'entona les Lletanies de tots els

Sants per a començar després l'Ofici de Glòria.

Mentres es canta el "Gloria in excelsis Deo", romp l'orgue —allà on n'hi ha— la trompeteria i "enranguen totes ses campanes i campanetes de dins l'església s'ona qui s'ona, com a desesperades, i llavò prenen ses messions per elles ses campanes d'es campanar, i allà repica qui repica, cuidant a estellar-se.

I la cosa no acaba aquí, sinó que es qui no van gaire apressats de feina i tenen escopetes, pistoles o revòlvers i municions, carreguen aqueixes armes, i allà se posen a desparar-les per fer salve an el Bon Jesús ressuscitat". Així hi fan a Búger, entymolts d'altres pobles.

"Mentrestant escabotells d'al-lotea corren p'es carrers, cridant a la desesperada: —Aranyetes, sortiu! que el Bon Jesús ja és viu! — I no sols fan això, sinó que peguen per ses portes, caixes i cadires, crida qui crida: —Aranyetes, sortiu! que el Bon Jesús ja és viu! Aranyetes sortiu d'es forat! que el Bon Jesús ja ha ressuscitat!". Així ho fan també a Búger.

Solpàs:

Es la benedicció que es fa de totes les cases de la Parròquia amb l'aigua beneïda es dematí a Ses Fonts del Baptisme; i fan tal benedicció per dins la vila, el dissabte de Pàsqua, i per fora vila passat el dia de Pàsqua.

"Va el Rd. Vicari o capellà llis per dins la vila just amb dos o tres escolanets que li duen es poalet d'aigo beneïda, i sa panera per posar-li lo que per ses cases los donen. A fora vila van amb un carretó; i s'home que el mena, los fa d'escolà. Hi ha pobles, com Búger, que el Rd. Sr. Vicari o Capellà, a cada casa de dins la vila i de fora vila que posen una alegració dins sa panera, els dóna un ciri de fas (ciri beneït per encendre contra trons i llamps en dies de tempestat)".

"Hi ha pobles que per dins la vila va un escolanet davant davant a avisar a ses cases que es Solpàs ve i que encenguen es llum, tota vegada que ses bendicions, segons té establert l'Església, pertoca fer-les sempre amb llum. A Búger no hi va cap escolanet davant davant a avisar: avisa sa campana de l'església, que, quan comença es Solpàs, se posa a tocar, i toca desiara fins que està fet es val-Déu d'es Solpàs; i així la gent se'n tem i tenen temps de preparar-se".

"A un parell de pobles, entre ells Búger, acompanyen el Rd. Sr. Vicari tot un estol d'al-lotea, cantant com a rossinyols:

Picau sal
de la canal
de la canella!
Dau-mos pa i escudella!
Llum! llum! llum!

I n'hi ha d'altres que canten:
Noltros tenim sa costum
d'anar a beneir ses cases.
Tan fadrines com casades,
dones! enceneu es llum!

I n'hi ha que afegeixen això altre:
No mos doneu figues forneres,
perque són com a cerol.

Xallarol! Xallarol!

Dau-les-mos de ses primeres
que secàreu an es sol.

Xallarol! Xallarol!

Això és que altre temps an aqueixa al-lotea sa gent els alegraven de figues seques, i ben bones que les trobaven aquells betzols!

"Altres temps que hi havia més fe, i per Pasco Florida no romania ningú sense sortir de la Parròquia, hi havia sa costum de que, en anar a fer es Solpàs, el Rd. Sr. Vicari o Capellà que fos, recoïa es billet que tots els de la casa havien rebut d'es confès es dia que eren anats a confessar-se; i enfilaven tota aquella billetada amb una guya grossa enfilada de fil revengut, i se n'ho duien a guardar-ho a l'església; Encara hi ha sa costum de fre tal replega a... Búger...

Diada de Pasqua:

"Sa resurrecció del Bon Jesús la celebren pertot amb una processó, a on se topen el Bon Jesús i la Mare de Déu, i aleshores es qui tenen armes de foc dins ses viles des desprenen per finestres, terrats i teulades, i tothom canta Al .leluia! Al-leluia!

Aquesta processó la fan de diferents maneres segons sa vila que és i sa devoció que hi ha.

Sa festa d'es dia de Pasco se conclou en sa processó del Bon Jesús ressuscitat, es berenar de freixura i es dinar d'arròs i demés carroportal".

Sa capta de ses panades:

"Es una costum molt estesa per fora vila dins tot Mallorca, que s'apleguen estols de fadrins, i se'n van sonant guitres i guiterrons i canta qui canta per ses cases perquè els donin panades, i llavò fan un grandió ball, a on conviden ses fadrines de ses cases que los donaren cosa, i no ho volgueu sebre si n'hi ha de bots i d'esclafits amb sos dits i d'estrai de comes i de tot es cos; ballen fins que tenen alè".

"Hi ha pobles, com Búger, o a ses cançons de ses panades les diuen "Goigs de ses panades", i an es qui les canten els diuen es goiers. A altres viles aqueixes cançons se diuen "ses Caravelles".

El Sermó del Ramell

i Sa Volta del quaresmer:

La Segona Festa de Pasqua tenen per costum moltes viles que prediqui es capellà que ha predicat tota la quaresma, "Es Coremer"; aquest sermó es sol dir "d'es ramell".

"En acabar l'ofici, fan una volta (capta) per la vila i lo endemà i ets altres dies per fora vila pel P. Coremer, com una alegració de la gent i per demostrar-lo lo agrai'ts que li estan per motiu d'haver-los sermonats tant i tant. En aquesta volta la gent solen donar ous o formatge o un fil de sobrassades o una panada (...). A Búger no hi havia costum de fer aquesta volta".

Així era, poc més o manco, La Quaresma, Setmana Santa i Les Festes de Pasqua que celebraven els nostres padrins fa devers cent anys, segons ens conta Mn. Antoni M.ª Alcover.

JOAN PONS I PAYERAS

El ball dels "Darrers dies" en el segle XIX

Al llarg del segle passat, i d'una especialíssima manera la primera meitat, trobam no pocs vestigis dels balls que de cap a cap d'any celebraven els nostres avantpassats; la celebració dels quals era ben digna i honesta, doncs contaven amb el consentiment de les autoritats. La jerarquia religiosa no solsament deixava de boicotejarlos —com ha fet altres períodes de la nostra història— sinó que els canalitzava en el capítol de tasques a desenvolupar per l'Obreria de Sant Pere; basta fullejar el "Llibre de comptes de la Obreria de Sant Pere en el any 1750 finint en 1890", per a adonar-se'n de l'existència del ball de Sant Jordi, dels Innocents, dels Darrers dies, amés dels tradicionals de Sant Pere i Sant Marçal.

Respecte al ball dels "Darrers dies" aquestes són les petjades que trobam:

"Se fa carrech del ball de los darrers dias, 6 lliuras, 17 sous". (Any 1802)

"Se fa carrech de lo que replega ab lo ballar els darrers dias que suman 38 lliuras". (Any 1803)

"Se hacen cargo del Baylar de los últimos días que son 26 libras" (Any 1808)

"Se hacen cargo de 59 libras 12 sueldos 6 duros de la Ofrenda de Carnaval y limosnas que se acostumbra recoger por el pueblo en dichos días e importe del Bayle de dicho año". (Any 1815).

Aquest any 1815 el ball dels Darrers dies tregué quasi tant com el de Sant Pere, el qual no passà massa de les 60 lliures, a més de donar-li una dimensió molt més ample, sols comparada amb les festes patronals. Després d'aquesta data va decaient progressivament, suplint el terme "Bayle" per "Divertimiento" —les quantitats tretes ho confirmen— fins a no trobar-se ni rastre en les dècades dels 30, 40 i 50:

"Se hacen cargo de 14 libras diez sueldos que replegaron en el Divertimiento de Carnaval" (any 1826)

"Se hacen cargo de seis libras diez sueldos que replegaron en el Divertimiento de Carnaval" (any 1827).

PANCARITAT

Amics ja carregats d'anys:
l'esperit es féu quimera
quan la dúctil primavera
signà els nostres viarany
d'un temps que ara és i no era.

—Qui m'ha tirat guix pel cap?
—En Jordi mou la cadira!
—Monja, aquest només me gira
les planes que ell no les sap.
—No el deixarem anar a fira.

—Hi aniré amb el padrí
perquè em vol firar pintures.
—Això si abans no t'atures
ben castigat assuquí.
—En Toni fa beneitures.

—En Pau m'embruta el genoll
de moc pudent i saliva.
—I ell m'esquitxa amb una oliva.
—Vos tancaré amb En Pinoll!
Heu vist escena més viva?

Ca les Mon-nares, un cel,
sagrari de tantes vides
començades i florides;
i testimoni fidel
d'il·lusions ben nodrides.

Com gaudiem sense planys
les virtuts de la infantesa,
de l'escola, amb la dolcesa
de les monges i els afanys
d'una edat sense avolesa!

—Monja, ja sé escriure "Sí".
—En Miquel suma la resta...
—Com que tothom farà festa,
demà vos vull tots aquí,
nets, vius i amb cara xalesta.

Pollença, PAU

I farem PANCARITAT.
Arribarem, amb coratge,
just a davant el paisatge
gegant del Cavall Bernat.
—Jo me'n duré pa amb formatge.

—I jo pa amb botifarró.
No és quaresma ni abstinència,
i En Josep té consciència
de mai no ésser pecador.
Cap tresor com la innocència!

—M'agrada més l'Aiguaret.
—Per jugar, millor és la Pleta.
—La sabata me ve estreta
i no puc caminar dret.
—Idò, desferma't la veta.

Ja som a Cala Molins;
i perquè la mar va plena,
tapa i destapa l'arena.
Astorat, clama un dels nins:
—Sor Ciril·la, la mar alena!

I és que l'escuma bullent,
tot i emulant les gavines,
alçava ones gegantines
amb energia potent
de les fondàries marines.

El nuvolat cresqué fort
pel cel vermell de taronja.
I ploqué. I tots, amb la monja,
correguérem sense sort.
Beguérem més que una esponja.

Conseqüència: a l'endemà
cap nin no pogué anar a escola.
Pop i gerret i mussola.
ho hagué d'escabetxar
Sor Ciril·la tota sola.

MIQUEL BOTA TOTXO

Cap als anys 60, essent Vicari Mn. Joan Llabrés i Obrer de Sant Pere el batle, Pere Josep Mascaró, s'aprofitaria el temps de Carnaval per a fer qualche ball, sempre però a benefici de l'Obreria i d'una forma molt indeterminada "un ball":

"Se hacen cargo de 7 libras, 10 sueldos de un bayle que se hizo por los dias de Carnaval en el año 1864 a beneficio de San Pedro".

J. P. P.

Festa d'Es Jai

Els organitzadors d'aquesta festa tan popular estan donant els darrers tocs al programa, que ens sap molt de greu no poder donar sencer. Però algunes coses podem avançar: com en aquests anys passats no hi faltaran les corregudes de bicicletes, el Marathon, el concert de l'Orquestra Ciutat de Palma, el dinar de germanor, balls regionals i un extraordinari castell de focs artificials, com no se n'ha vist cap mai a Búger. També és molt probable que hi hagi un concurs de bassetja. No hi podran faltar tampoc uns actes destinats als nostres nins.

La festa se celebrarà durant els dies 25 d'abril i 1 i 2 de maig i confiam que tindrà un èxit tan gros com el d'aquests anys anteriors.

Festa d'Es Jai

PROGRAMA

Dia 25 d'abril

A les 10 del matí: AMOLLADA DE COHETS I MÚSICA AMBIENTAL anunciant el començament de les festes.

A les 11 del matí: CONCURS DE DIBUIX I PINTURA A L'AIRE LLIURE per al·lots d'edat escolar. Hi haurà molts de premis i variats per a tots els qui prenguin part.

A les 5 de la tarda: En el Camp Municipal d'Esports. **TIRADA OFICIAL DE BASSETJA**, puntuable pel campionat de Balears. Primer premi: Trofeu Joieria i Relotgeria Internacional d'Inca. Segon premi: Comercial Servet. Tercer: Trinaranjus. Medalla commemorativa pels deu següents classificats. Hi haurà tres trofeus pels tres primers tiradors locals (cas que no es presentin prou tiradors locals, s'adjudicaran a tiradors de Campanet).

A les 8 del vespre: En el local de l'Obra Cultural Balear, entrega dels premis als guanyadors de la tirada i del concurs de dibuix escolar.

Dia 1 de maig

A les 9 del matí: AMOLLADA DE COHETS I MÚSICA AMBIENTAL.

A les 10 del matí: ENTREGA DE DORSELS.

A les 11 del matí: SEMI-MARATHON amb el següent ITINERARI: Sortida del Carrer Major, Mascaró, Sa Creu, Camí d'Es Jai (Carretera de Llubí), Camí Son Toniet, Ca'n Bombarda, Camí de Binissati, Es Pous, Es Trrontó, Sa Sorteta, Carrer des Puig (dues voltes).

Podran prendre part totes les persones que vulguin. Hi haurà tres trofeus i deu medalles: Un trofeu i dues medalles per dones; un trofeu i cinc medalles pels majors de 45 anys.

Durant el transcurs del semimarathon es farà una carrera de cross per alevins i infantils. Els nascuts entre els anys 1970-71: una volta a l'itinerari. Els nascuts els anys 1968-69: dues voltes.

ITINERARI d'alevins i infantils: Carrer Major, Sant Llorenç, Aigua, Es Segai, Llevant, Carrer Molins per davant l'Escola, Carrer d'Es Sol, Esperança, Carrer Major.

PREMIS: ALEVINS: un trofeu i dues medalles. INFANTILS: dos trofeus i tres medalles.

En acabar el semimarathon s'entregaran els premis a la línia de Meta.

A les 3 de la tarda: CARRERES DE CINTES I TRENCADISSA D'OLLES.

A les 6 de la tarda: A l'Església Parroquial, **CONCERT EXTRAORDINARI DE L'ORQUESTRA SIMFÒNICA CIUTAT DE PALMA** (vegeu programa de mà).

Dia 2 de maig: Dia d'Es Jai

A les 8 del matí: AMOLLADA DE COHETS I MÚSICA AMBIENTAL. ENTREGA DE DORSELS.

A les 9 del matí: Començament de la **CURSA CICLISTA COMARCAL**. ITINERARI: Sortida de Búger, Campanet, Moscarí, Caimari, Selva, Biniamar, Lloseta, Inca, Sencelles, Costitx, Llubí, Sta. Margalida, Muro, Búger.

PREMIS: JUVENILS: Primer: Trofeu Obra Cultural. Segon: Trofeu Ajuntament de Búger. Tercer: Trofeu ACYD. Quart: Trofeu Prebetong. CADETES: Primer: Trofeu Relotgeria Ordiñana d'Inca. Segon: Trofeu Mein. Tercer: Trofeu Ricard. Quart: Trofeu Gravats Llorenç. Hi haurà deu medalles per cada categoria. Els premis en metàl·lic seran els que figuren al tabló d'anuncis de la Federació de Ciclisme.

A continuació, circuit interurbà per femines, benjamins i alevins. Premis: tres trofeus per cadascuna de les categories esmentades i deu medalles en total.

A les 2 del capvespre: DINAR DE GERMANOR (venta anticipada dels tickets al Bar Ca'n Pau i al local de l'Obra Cultural Balear) (Places limitades). Hi haurà vi en gran regal de Vins Trevin, S.A.

A les 4 del capvespre: Baix les alzines de Ca's Povil, concert de la **CORAL D'ANTICS BLAVETS DE LLUC**.

A les 5 del capvespre: BALLS MALLORQUINS.

A les 6,30 del capvespre: ARRIBADA D'ES JAI, que serà acompanyat fins el Carrer Major pels assistents a la Festa, continuant els balls de bot al Carrer Major fins a les 9 del vespre, hora en que serà cremat un extraordinari **CASTELL DE FOCS D'ARTIFICI** fet per la guardonada pirotècnica **PAULINA PUIG**. Final de Festa i fins l'any que vé.

A partir de les 11 i en el recinte de la festa hi haurà servei de bar, venda de bunyols i altres herbes.

Director Tècnic de la Cursa Ciclista: MATEU MUNAR

Director de Cursa: JOAN FIGUEROLA

La Cursa Ciclista l'organitza el CLUB D'EMIR

NOTA: La comissió organitzadora es reserva el dret de modificar o suspendre qualque acte per força major.

COMISSIO MUNICIPAL DE SANITAT

Informació i educació sanitària als veïnats

1er.—Cens, targeta sanitària i placa

Els propietaris de cans estan obligats a censar-los i preveir-los de *targeta sanitària canina* en complir tres mesos d'edat el ca.

En canviar de domicili o en donar el ca a una altra persona, estan obligats a comunicar-ho per anotar aquesta circumstància a la targeta sanitària.

Si el ca desapareix o es mor, es comunicarà abans de quinze dies.

Tots aquests tràmits se realitzaran a l'Escorxador Municipal.

La persona que desitgi no continuar tenint un ca per més temps entregarà el seu ca al CENTRE DE PROTECCIO ANIMAL, és a dir, a la canera municipal.

La placa amb el nombre de registre és per a tota la vida de l'animal. Cas d'extraviar-la en faran una de nova a l'Escorxador Municipal. Bastarà presentar la targeta sanitària.

Només estan exempts de pagament d'arbitris els cans que serveixen de guia als cecs, però han d'esser vacunats i matriculats.

2on.—Convivència amb els veïnats i circulació pels carrers

El fet de tenir un ca està condicionat per circumstàncies: lloc adequat, possible existència de perills o incomoditats per als veïnats i de cap manera es podrà atemptar contra la higiene.

Si es determinava que no es tolerable l'estada d'animals a una casa o a un local, els amos l'hauran de treure i, si no, el treurà el Centre de Protecció Animal, però l'amo haurà d'abonar les despeses que s'originin.

Els cans han d'anar menats per una cadena o corretja. Si el temperament de l'animal ho requereix hauran de dur morral. Al collar hi han de dur la placa sanitària.

S'ha d'impedir que les dejeccions siguin depositades a les voravies, passeigs, jardins i a qualsevol lloc de trànsit de persones. S'ha de dur l'animal prop d'una claveguera o a un lloc que no sigui transitat.

Només se podran amollar els cans a les zones que l'Ajuntament destini a aquest fi.

L'entrada de cans està prohibida:

a) En els locals dedicats a la fabricació, venda o emmagatzemament.

b) En els espectacles públics, deportius i culturals.

c) A les piscines públiques.

d) En els hotels, pensions, bars, restaurants i similars. L'entrada es pot prohibir a criteri del propietari de l'establiment. En el cas que fos permesa l'entrada, l'animal haurà de dur sempre el collar amb la placa sanitària, el morral i ha d'anar subjectat per una cadena o una corretja.

3.-Cans guardians

Han d'esser vigilats pels seus amos o per personal responsable i s'ha d'evitar que puguin causar danys a les persones. S'ha de posar a lloc ben visible un avís de la presència del ca i aquest tindrà una caseta per a la seva protecció. No podran ser guardians els animals femelles.

4.—Cans vagabunds i/o abandonats

Són aquells cans que no tenen amo, que no estan censats i circulen sense esser menats per un persona per dins una població.

Aquests cans seran recollits i duits al Centre de Protecció animal (a la canera municipal) on estaran quatre dies a disposició dels seus propietaris. Els que no siguin reclamats dins aquests quatre dies hi quedaran encara dos dies més a disposició de qui el sol·liciti i es compromet a regular la seva situació sanitària i fiscal. Si, passat aquest temps, no és reclamat per ningú, el podran donar a centres d'investigació amb autorització del Sr. Batle o d'un representant seu, previ informe del veterinari titular o bé seran sacrificats per mitjà d'eutanàsics.

5.—Vacunacions

Una vegada a l'any, generalment durant els mesos de juny i juliol se realitzarà la Vacunació Antiràbica Obligatòria Oficial. Aquesta és l'única vacuna obligatòria. Els animals no vacunats hauran d'esser capturats i els seus amos sancionats.

La vacunació es farà constar a la targeta sanitària posant l'any a la casella corresponent, amb el segell oficial.

També és aconsellable, encara que no obligatori, vacunar-los

contra parvovirus, brom (moquillo), hepatitis, leptospirosi, leishmaniosi, etc.

6.—Què hem de fer quan un ca és mossegat per un altre ca o quan un ca mossega una persona?

El ca que ha mossegat un altre ca o que ha mossegat una persona haurà d'esser sotmés a control veterinari oficial durant catorze dies.

Aquest control se realitzarà en el Centre de Protecció animal o en el seu domicili sempre que es compleixin les condicions que marca la llei.

Les persones que ocultin casos de ràbia o abandonin els animals que estan en període d'observació o amb sospites de sofrir la malaltia, seran posades a disposició de les autoritats judicials.

7.—Què s'ha de fer amb els animals morts?

Està prohibit abandonar els seus cadàvers. Aquests han d'esser recollits a petició dels propietaris, pel corresponent servei municipal, previ abonament d'aquest servei.

8.—Quins drets tenen els animals de companyia?

No tot són obligacions. També els animals de companyia tenen dret a protecció, a bon tracte i per tant queda prohibit:

1) Abandonar-los en locals tancats o abandonats, pel carrer, jardins, etc.

2) Conduir-los agafats per les cames.

3) Donar-los cops amb objectes durs o sotmetre'ls a actes de crueltat.

4) Llevat de casos d'especial temperament de l'animal, està prohibit l'ús de serreta.

5) Dur el ca fermat a un carro en marxa.

6) Deixar-los al sol sense la deguda protecció.

7) Vendre tota classe d'animals pel carrer.

Confiam que tot això que hem exposat ens servirà d'ajuda a tots per aconseguir una millor convivència.

GUILLERMO PALOU
Veterinari Titular

Notícies del nostre poble

Ahir:

Enguany se compleixen 170 anys d'ençà que Búger se va independitzar de Campanet, passant així a constituir-se en un poble amb Ajuntament propi. Amb motiu d'aquest fet es va donar a la plaça, on més endavant hi hauria la Casa Consistorial, el nom de Plaça de la Constitució, nom que va esser llevat quan vingué a Búger el mercenari "Comte Rossi" i substituït pel de Plaça de la Victòria.

¿No seria magnífic que ara, amb motiu de complir-se el 170 aniversari d'aquest fet històric esmentat fos retornat a la nostra plaça la primitiva denominació, aprofitant l'avinentsa de les pròximes festes patronals?

Això podria considerar-se a la vegada com un homenatge als nostres avantpassats: els Tortella, els Payeras, els Capó i Vicens, que tant varen lluitar perquè Búger tingués la seva pròpia personalitat ara fa 170 anys.

Avui:

Creim que ara és el moment de donar les gràcies i aplaudir l'actual consistori, especialment el Batle Sr. Amengual, per les obres que s'estan realitzant o que estan a punt de començar, entre les quals podem citar:

—L'asfaltat del camí de Son Toniet.

—La reforma del camí de Son Bieli, que va començar dia 15 de març.

—L'ampliació del Cementeri Municipal, que començarà a final de març.

—Ben aviat la fossa asèptica de la part de Llevant serà un fet (prou falta que feia).

—S'han començat les obres del "Castellet" al carrer del Roser, que havien estat deixades de

banda. Esperam que abans de l'estiu estaran acabades.

—La il·luminació del camp de futbol ja esta en marxa ¿...?

—I sembla que hi ha intencions de tenir acabada la pista polideportiva abans de les pròximes eleccions.

Com se coneix que estam en un any preelectoral!

Potser no serà tant com diuen, però nosaltres volem aplaudir tot allò que hagi d'esser profitós per al nostre poble.

Demà:

Esperam que, després de les eleccions que s'acosten, l'Ajuntament que sortirà elegit seguirà treballant pel bé d'aquest poble que ens va veure néixer i s'esforçarà per mantenir la convivència pacífica de tots els seus habitants.

Nosaltres ens demanam qui seran els seguidors de l'actual Consistori. Els mateixos d'UCD - Independents - PSOE o bé els d'AP o d'alguna coalició?

Aviat ho sabrem.

M. PERICAS

Ara fa 100 anys:

Cap al 1882 s'estava treballant a bon ritme en la construcció del Cementeri Municipal, que fou inaugurat tres anys més tard.

Aquest Cementeri es va construir damunt uns terrenys que havien estat de tres propietaris diferents. Sabem el nom de dos d'aquests propietaris, però no el del tercer. Els dos coneguts són l'amo En Collet i l'amo En Serro, i la finca era coneguda amb el nom de SON PUROT.

Ara fa 50 anys:

L'any 1932 va esser construït i seguidament inaugurat el primer local de cinema que va tenir Búger. Això va esser possible gràcies a la col·laboració del propietari del solar, situat en el carrer Major, número 10, Sr. Rafel Socias (a) Xorrino amb el Batle Joan Alemany Villalonga, el qual havia estat el promotor de l'idea. Va esser construït amb molt poc temps i es va inaugurar amb la projecció del film "La cabaña del Tío Tom".

M. P.

NECROLOGIQUES

El proppassat mes de gener, a l'edat de 91 anys, moria l'avi més vell del poble, l'Amo En Miquel Buades Pons (a) "Cogul", un homo dedicat durant molts d'anys a l'agricultura i que també havia treballat a moltes de les carreteres de Mallorca. Donam el nostre més sentit condol a la seva germana política Francisca, als nebots i a tots els altres familiars seus.

També dins el mateix mes de gener va pujar al cel la nina de quatre mesos Maria Catalina Aguilar Campaner. Expressam el nostre sentit condol als seus pares i amics nostres Miquel i Catalina i a tots els altres familiars.

A l'edat de 74 anys va morir Pere Joan Torrens Pascual, que havia estat el Delegat a Búger de GESA i anys enrera ho havia estat de l'antiga fàbrica d'electricitat de Son Vivot. També regentava l'estanc de la Tabacalera. S'havia destacat com a polític local i per la seva afabilitat i bon tracte s'havia guanyat moltes amistats, entre les quals ens comptàvem nosaltres. A la seva viuda, fills, néts, germans i a tots els altres familiars, el nostre condol més sincer.